

הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחר וזה הכוונה באמרו עד שיכלו כל שופטים ושוטרים מישראל מפני שלא ידעו הלכה ברורה ע"כ ולכאורה קשה על המהרש"א ופירשתי אז באופן אחר ולא אכפיל עוה"פ (עיי"ש בפ' נח) עכ"פ המהרש"א פי' כן שע"כ נקרא שכחת התורה מפני שכלו כל השופטים מישראל.

אבל חילוק א' יש דהרי כל החסרון הוא שאין שופטים ושוטרים ואין יודעין למי לציית אבל הלא יכולין לציית לדורות הקודמים שאין לזוז מהם דהרי עכ"פ זה נשאר מה שהוא מקובל מדורות הקודמים מצדיקים הקודמים מה שהם אמרו, ועתה אנו במצב כזה שכלו השופטים והשוטרים מישראל. בעוה"ר העינים הן סמיות ואין יודעין מה שיש לעשות, והנה לכא"י יש להקשות סאן דהרי בכ"מ מקשה הגמ' ואידך וגם כאן אחר שאמר רשב"י שלא תשתכח תורה הי' צריך להקשות ואידך דהרי לרבנן יהי' שכחת התורה לגמרי, ועוד בפשטות קשה להבין דהנה הרמב"ם כתב (בפ"ה מה' קידוש החודש הל' י"ג) וז"ל זה אנו מחשבין בזמן הזה כל אר"א בעירו ואומרין שר"ח יום פלוני וכו' לא בחשבון שלנו אנו קובעין ולא עליו אנו סומכין שאין מעברין שנה וכו' בחז"ל ואין אנו סומכין אלא חשבון בני א"י וכו' לא מפני חשבון שאנו מחשבין, וביארו הרמב"ם בספר המצות (מצוה קנ"ג) אשם ח"ו יאבדו בני א"י ית' השם ע"ז לפי שהבטיחנו בתורה שלא תכלה זו האומה כלל וכן אם לא נמצא ב"ד בא"י ולא בחז"ל ב"ד שנסמכו בא"י הי' זה החשבון שאנו מחשבין אותו בחז"ל לא יועיל לנו כלום שאין מעברין שנים וכו' אלא בא"י שנא' כי מציון תצא תורה וכו' ע"כ הרי שזה נקרא כלי' ח"ו אם אין מועדים, וכבר דברתי מזה דלכא"ו למה נקרא זה כליון האומה אם אין מועדים הלא יש הרבה מצות התלויות בארץ שחסרים ואעפ"כ אינו כלי' רק גראה מזה שבזה תלויו' כל היהדות, שע"י המועדים נתקיים היהדות ואם חסרים המועדות זה נקרא כליון האומה, עכ"פ אם תשתכח התורה זה נקרא כליון האומה, כ"כ הרמב"ם, והכרח הוא לומר שגם שכחת התורה שלא תשתכח הוא נכלל בזה השבועה של לא מאסתים לכלותם, וא"כ קשה לרבנן דזה שלא יהי' נמצא הלכה ברורה במקום אחד זהו דוקא לרשב"י שסובר שלא תשתכח לגמרי נמצא שלרבנן תשתכח לגמרי ולכא"ו כתב ע"ז הרמב"ם שזה הוא כליון האומה וע"ז יש שבועה, ואיך אפשר לומר כן אבל לי נראה לפרש דאין כאן פלוגתא כלל שרשב"י הוא רק מפרש לרבנן וע"כ לא הקשה הגמ' ואידך דגם הם סוברים שלא תשכח מפי זרעו כמו שפי' רשב"י רק שלא ימצא הלכה ברורה, אמנם הוא רק אם מחזיקין בדברי הראשונים, דלכאורה יל"ד על אומרו שלא תשכח מפי "זרעו" דבכ"מ מוזכר לישראל בשם ישראל או יעקב או בני ישראל, וכאן מדייק לומר זרעו אלא ר"ל שאם הם מזרע הראשונים שתלמידים נקראו בנים ומחזיקין בעצמם מה שהראשונים אמרו, הגדולי ישראל הקודמים וצדיקים הקודמים ואין מזיון משיטתם אז יש עוד זכר מהתוה"ק, ובוה גיחא שלא נקרא כליון האומה שאם עכ"פ מחזיקין בזה יש עוד כח התורה, אבל אם יש התחדשות ואומרין שעתה הוא זמן אחר ואין אומרין כמו הראשונים אז יש שכחת התורה אפי' לרשב"י שאומר שלא ימצא הלכה ברורה במקום א', דאם זזין מדברי הראשונים זהו ממש שכחת התורה ח"ו, ע"כ אמר לא תשכח מפי "זרעו" דרק אז לא הרי שכחת התורה כשישראל נקראים "זרעו", שאין זזין מדברי הראשונים, ובעוה"ר לא יאומן כי יסופר שיוכל לימצוא כזאת מה שקרה בדורינו שמניחין לגמרי את דברי הראשונים ומי הי' יכול לחשוב ע"ז בדורות הקודמים ובעוה"ר בעבודה זרה המרה זו נתפסין בה רוב העולם ועד היכן הוא בוער בלבות בניי ומי הי' יכול לצייר לעצמו כזאת שפתאום ישתכח כל מה שהצדיקים וגדולי ישראל הקודמים אמרו הנשמע כזאת עוד מעולם, ולעצור במילין מי יוכל שלא לדבר כשרואין ברעה אשר ימצא את עמי כל מה שנעשה בדור האחרון הזה שבלי ספק אם הי' קרה כזאת בדור הקדום לנו לא הי' יכולין לסבול גודל המרירות ממה שמצא אותנו בעוה"ר ולא היו יכולין לסבול גודל הסכנה המרחפת חלילה וחלילה על הכלל ישראל—והשי"ת ירחם על עמו וישמור אותנו מהכאה רחניות והכאה גשמיות והכלל ישראל ינצל מכל צרה וצוקה, מי הי' יכול לצייר לעצמו שימצאין בני אדם שיחשבו שע"י כופרים מסיתים ומדיחים יבוא איזה ישועה לישראל דמי שהוא חושב כן הרי הוא מין וכופר, ה' ישמרינו מהם ומהמונם וכל רגע שסוברין כן שעל ידיהם אפשר להיות איזה ישועה בוודאי נתפס באותו רגע למינות וכפירה ל"ע והיא דבר שא"א לסבול ע"ד שיהיו נמצאים בעוה"ר גם יהודים לומדי תורה שיאמרו כן.

הנה עובדא ידענא מה ששמעתי מפי א"א ולה"ה ששמע מזקני ולה"ה טעם למה הי' נזהר כ"כ בנטילת ידים בין דגים לבשר עפ"י מעשה שהי': הישמח משה הי' לו דוד אחד

שהי' אדם גדול והי' בימי הש"ץ שר"י ולפעמים עלה במחשבתו שמא הדין הוא עם הש"ץ שהי' אז הי' מקום לטעות בו לא כמו היום בדורינו וחשב שמא הדין עמו — ואמרה לו זוגתו ע גני רואה שאתה מקיל הרבה דברים שהיית נוהג בהם חומרא עד עכשיו — אמר לה מה הם הדברים שראית — השיבה שאני רואה שהפסקת ליטול את ירך בין דגים לבשר, והרהר בדעתו איך בא לו כזאת הגם שאינה חובה אבל כיון שהיא דבר שנהג בה חומרא עד עכשיו מה היא הסיבה שהתחיל להקיל בה, והתחיל לפשפש במעשיו ומצא בעצמו שהסבה היא מה שטעה בהש"ץ והיא ענין של מינות מה שטעה בו, וקרא לכל בני העיר ואמר לפניכם דרשה, ואמר שם ברבים שידעו שהוא טעה בהש"ץ והוא מינות דמינות פוגם גם במחשבה ואיתא בגמרא (ע"ז י"ב ע"א) כל הפורש ממינות מיית והוא סימן שנתקבלה תשובתו אם מת באותו תשובה וכ"כ הוא ידע שנתקבלה תשובתו אם ימות מיד, וכן היה שבאותו מעמד בעת הדרשה נסתלק מיד. ע"כ אמר אא"ז זלה"ה כיון שיצא מזה דבר גדול כ"כ הגם שהיו הרבה צדיקים שלא היו זהירין בנטילת ידיים זו מ"מ כיון שבאחד מבני משפחתו יצא דבר גדול כזה ע"כ החזיק בדבר זה טובא והי' זהיר בה. והנה וודאי שהי' אדם גדול וכנראה שקיבלו תשיבתו מיד באותו מעמד ולא הי' לו רק מחשבה בהש"ץ וגם הי' מקום לטעות בו שהי' לו הרבה תורה והרבה חסידות ואחר כל זה כיון שנתפס קצת במחשבתו החשיב עצמו ל"ע למיין ועשה תשובה גדולה עלי'. אבל היום טועין עצמן בדבר שהוא מקור הכפירה ממסיתים ומדיחים שעקרו כבר כמה אלפים ורבבות נפשות מישראל שהביאו אותם לשמד מהמובחר שבישראל בעוה"ר, ואין לי שום ספק בזה שכבר היינו עומדים אחר ביאת המשיח אם לא היה הצרה הזאת בעולם והי' בנמצא עוד יהודי בעולם שיאמר עליהם דבר טוב או יחשוב עליהם מחשבה טובה מי שמע כזאת, וכי יש היתר בעולם לשפוך דם יהודים ע"י ששולחין אותם להריגה על סמך סברא של אפיקורסים שאומרים שייטיבו המצב ע"ז, דמצינו אפילו באחאב שהלך למלחמה הוצרך להטעות את נביאי האמת שיורו לו שילך שהטעה אותם איזוה רוח נבות כמבואר בפסוקים ואע"פ שהי' עובד ע"ז אעפ"כ למלחמה לא הרהיב בנפשו לילך בעצמו בלי הסכמת נביאי האמת ודרך התוה"ק, ובמקום שהתוה"ק אמרה ושב מאחריך בלי ספק הוא ששם הוא הס"ם, א"כ איך יכול יהודי לשמוח בכוחו של חס"ם בעוה"ר. ומוכרח אני לומר האמת שמי שחושב כן ולא רק מי שאומר כן רק אפילו מי שיש לו מחשבה כזאת בוודאי נתפס למינות ואפילו כל העולם יאמרו להיפוך ג"כ איני יכול לצאת מגדרי התוה"ק ומוכרח אני לומר שאיני רוצה להיות לי שום שייכות עם יהודי כזה שיש לו מחשבה כזאת ואיני רוצה שימצא אף בבית המדרש שלי מי שיש לו מחשבה כזו אפילו על רגע אחד בעוה"ר שהיא מקור המינות ואפילו יכבשו כל העולם אסור ליהנות מהם שהיא צרה גדולה ואני מוסר מודעה על זה שאסור ליהנות מהם רק מי שכופר בתורה יכול לומר כן במקום שהתוה"ק אמרה הרי אני מתיר את בשרכם וכו' שכמה יהודים נהרגו כבר על ידיהם איך אפשר להיות נשטה כ"כ ובעוה"ר אלו המינים והאפיקורסים מטעין ומשטין את כל העולם והעיקר הוא שלא להיות נפתין אחריהם שיבוא עוד זמן שיתגלה האמת אבל בעוד זמן נחשב עם עצמינו שלא יכסה אותנו אז הבושה ונראה לעורר רחמים שלא יהי' דמן של ישראל נשפך כמים שהצרה גדולה מאד על כל העולם הכל על ידי הרשעים והכופרים האלו ונמצאים עוד יהודים שמסייעין להם וזה גורם קטרוג גדול למעלה ח"ו, השי"ת ירחם על עמו ולא נניח עצמינו לפתות מהרשעים האלו והי' לזכרון בין עינינו תמיד מה שכתב הר' יעקב עמדין זלה"ה ברוב חכמתו בספר מגדול עוז ולא נכפיל דבריו שכבר ידועים לכל והוא כנגד

השכל לטעות בענין זה.

בגמרא איתא עה"פ והפלה הי' את מכותך וגו' וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת זו מיתת צדיקים שנאמר ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתיר. ולכאורה כיון שנתרבה מהפסוק א"כ אין זה מכה אשר לא כתובה בתורה — וגם קשה שאין ראי' מפסוק שהביא על מיתת צדיקים שהפי' בפסוק ואבדה חכמת חכמיו היא שהחכמה נאבד דלפעמים גם הצדיקים שהם עוד בעולם נסתם מהם מעיינות החכמה וכמו שאמר משה רבינו ביום האחרון לא אוכל עוד לצאת ולבוא שנסתם ממנו מעיינות החכמה ואין זה מיתת צדיקים וכן להיפך מיתת צדיקים אין ראי' שאבדה גם החכמה דאפשר שהחכמה נשאר בעולם אצל צדיקים אחרים וכמו שאיתא בגמרא (קידושין ע"ב ע"ב) כשמת רבא נולד רב אשי שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר וזרח השמש ובא השמש א"כ הם שני

דברים נפרדים ואין זה ענין לזה. אבל נראה פירוש הגמרא באופן זה דכלל גדול הוא מה שאמר דוד המלך ע"ה אנורה באהלך עולמים שאם אומרים מימרות מצדיקים הקודמים ומגדולי ישראל אז נחשבים כאילו הם בחיים ולא נסתלקו עדיין וכן אמרו חכמז"ל כל המניח בן כמותו כאילו לא מת וגם התלמידים נקראים בנים וממילא אם אומרים דיבורים שלהם אז לא נסתלקו עדיין. ורעיון זה מבואר בגמרא (ברכות מ"ב ע"ב) כי נח נפשי' דרב אזלו תלמידי' בתרי' כי הדרי אמרו ניזל וניכל לחמא אנהר דנך בתר דכרכי יתבי וקא מיבעי לתו וכו' לא הוה בידיהו קם רב אדא בר אהבה אהדר קרעי' לאחורי' וקרע קריעה אחרינא אמר נח נפשי' דרב (פירשי' עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להוראה ואין יודעין להורות) — וזוה מובן הגמרא ואבדה חכמת חכמיו שכל מה שהצדיקים הקודמים אמרו כבר נאבד ואין משגיחין עליהם דלפי דברי הרשעים הללו כל הצדיקים הקודמים טעו חלילה והחריבו את העולם ובאמת מי שיש לו עינים בראשו רואה איך דבריהם הקדושים מאירים כשמש מה שאמרו על הכת הזה שהחריבו את כל העולם ברחניות ובגשמיות ואין עכשיו הזמן לדבר מפאליטיק אבל גם בשכל הפשוט והטבע רואין איך שהיו תמיד סכנה להכלל ישראל ומה שמתנחמים בנצחונם נצחון של מלכות המינות על זה אמר הפסוק בחנו את אלקים והתוה"ק צווח ככרוכיא שאיסור גדול הוא ליטול מלוכה קודם זמנו ומינים ואפיקורסים עברו על זה האיסור וכל פסיעה ופסיעה היא בכלל האיסור והוא בכלל בחנו את אלקים שרוצין לבחון את השי"ת. ויהיו נמצאים עוד יהודים שמניחים תפילין על ראשם ויאמרו עוד כזאת וישמחו בנצחונם של המינים. איך אפשר לשמוח בשמחת הס"ם. ומי יודע מה יוצמח עוד מזה וצריכים אנו לרחמים גדולים וצריך לראות שישארו עכ"פ איזה אנשים שאין הולכים בדרכם וזה הי' משתיק עכ"פ גודל הקטרוג כיון שישנם עכ"פ קצת שאין אומרים נשתנו העתים. והנה בספר מנות הלוי ממהר"ש אלקבץ על מגלת אסתר פי' דאם אין מקיימין מצות הוכח תוכיח או יש לו לאדם עבירה אחת שביטל מ"ע של הוכח תוכיח אבל אם מלמדין זכות על הרשע או נעשה כמו הרשע עצמו ופי' שם בזה הפסוק עם אחד הם עיי"ש. כ"כ מי שמלמד זכות על אלו הכופרים היא ממש כמו הם עצמם שכן מעיד עליהם התוה"ק והוא אבדון העולם וא"א עוד לסבול אותו ואפילו אם שאר יחידי בעולם ג"כ לא אשתוק! ובמה שמלמדין זכות עליהם עוברין על שני לאוין בתורה לא תחמול עליו ולא תכסה עליו. ודהנה (בפרשת לך ס"ג) פירשתי מה דאיתא בגמרא (ברכות כ"ט ע"א) ארי' א"ר טעה בכל הברכות כולן אין מעלין אותו בברכת הצדקים מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא. והקשה הרבינו יונה למה דוקא בברכת ולמלשינים הדין הוא כן ולא בברכת תחיית המתים דגם מי שאינו מאמין בתח"מ הוא מין ואפיקורס. והוא ז"ל תירץ שני תירוצים ושניהם קשה להבין ואני אמרתי או תירוץ נכון ולא נכפיל הדברים עוה"פ (עיי"ש) אבל נראה עכשיו בדרך קצרה תירוץ אחר דהנה לכאורה קשה למה לא נוקים אותו בחזקת כשרות דמסתמא שכה אבל לא בשביל שהוא מין דהא ראי' שאם התחיל בה או תלינן ששכח דשכחה מצוי'. ואפשר לומר דהנה תחיית המתים היא ג"כ מן הי"ג עיקרים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל והעיקרים והחת"ס הקשה דא"א שיהי' תחיית המתים יותר עיקר משאר כל התורה כולה דגם אם אין ביאת המשיח ותח"מ ג"כ צריך לעבוד את השי"ת והעיקר הגדול הוא רק מציאות הבורא ותורה מן השמים הגם שמי שאינו מאמין בתח"מ הוא אפיקורס הוא מפני שהתוה"ק אמרה שיהי' תח"מ והוא אינו מאמין בזה ממילא הוא אפיקורס אבל אה"נ אם אינו מאמין אות אחר שבתורה ג"כ הוי אפיקורס ולמה הוי יותר עיקר משאר כל התורה כולה והוא נשאר בקושיא זו על הרמב"ם. ולי אפשר לתרץ קושיא זו אבל לא עת להאריך עתה בזה — אמנם יהי' איך שיהי' דמינות הוא וודאי עיקר גדול שע"כ התקינו חכמז"ל ברכת המינים כדי שלא יהיו כרוכים אחריהם וכמ"ש הרמב"ם ז"ל (בהלכות תפלה פ"ב) שזו גדולה מכל צרכי בני אדם שלא יהיו מסיתים ומדיחים וכמו שפי' ג"כ האוה"ה"ק (פ' פנחס) ע"ה"פ צרור את המדינים וגו' הקשה למה צוה ה' מצוה זו שלא בזמנה כי מצינו שאח"כ הוצרך ה' לצוות לומר נקום נקמתי בני וגו' — ופי' שנתכוון ה' במאמר זה לתקנת של ישראל לפי שכל אשר יטעום טעם חטא הטבעי השולט באדם שלא לרצונו קשה היא להפרידו וכו' ויעץ ה' ואמר צרור את המדינים וגו' הכוונה בזה להקדים לשנוא המחטיאים גם להתעיב הערב והטוב הבא מהם על אשר גרמו להם עשות רע וכו' ובאמצעות מחשבה זו תתרחקת תאות העבירה מהם ותהי' להם לזרה ע"כ. עכ"פ בברכת ולמלשינים אסור לשכוח אפילו רגע אחד דאם שוכחין אותה אפשר ה"ו ליכשל בה משא"כ תח"מ מחוייבים להאמין בה אבל אין מחוייבים לזכור אותה תמיד וכיון שלא

אמרו בשמ"ע תלינן שוודאי שכחה אבל ברכת המינים אין שייך בה שכחה שהרי מחוייבין בה בכל רגע וכיון ששכח מלאמרו בשביל זה עצמו מסלקין אותה אפילו אם רק שכחו כיון שהאדם מחוייב לזכור אותה תמיד. ונחזור להנ"ל שזה הפירוש בגמרא והפלה ה' את מכותך מכה אשר לא כתוב בתורה זו מיתת צדיקים שנאמר ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתיר דכיון שנאבד חכמתם ע"י שמוציאין חכמות חדשות זה נחשב להסתלקות הצדיקים דנחשב כאילו באותה שעה נסתלקו וכמו שאמר רב אדא בר אהבה עכשיו מת רב וקרע עצמו עוה"פ אע"פ שכבר קרע עצמו פעם אחד מפני שזה הוא עיקר המיתה אצל צדיקים כששוכחין דבריהם הקדושים ממילא הוא ענין אחד מה שנאבד חכמת חכמיו עם מיתת צדיקים הכל אחד דע"י שנאבד חכמת חכמיו עי"ז ה' מיתה לצדיקים.

ובעוה"ר בדורינן זה נסתלקו כל התנאים והאמוראים וכל הקדמונים הבעשט"ק וכל תלמידיו הקדושים כולם נסתלקו בדור הזה כיון שאין עוד מי שילך בדרכם וכבר נשכח לגמרי דרך

הבעש"ט ואין יודעין אפילו מה ה' דרך הבעשט"ק לא יזכר ולא יפקד שמהפכין הכל על דרך שקר בעוה"ר בגודל כח השטן וזה כוונת הגמרא שמוכח מפסוק ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתיר שזה היא מיתת צדיקים ע"י שאין הולכין בדרכיהם עוד ואין יודעין אפילו באיזה ממשול נכשלין זה הוא מכה אשר לא כתובה בתורה שכל התוכחות מפורשין בתורה אבל זה שיניחו לגמרי דברי הצדיקים הקודמים ולא ישגיחו עליהם כלל וכלל זה הוא באמת מכה אשר לא כתובה בתורה. דע"י שאין משגיחין על דברי הצדיקים באין לידי דברים כאילו שאין כתובים בתורה אפילו ואפילו עבירות עבירות כאילו שאין מוזכרין בתורה ג"כ עוברין עליהם ע"י שמבטלין כל דברי הצדיקים הקודמים. והנה כמה פעמים אמרתי

מה שכתב המהר"ל מפראג (בספר נצח ישראל פכ"ד) במה דאיתא בגמרא עה"פ מה תעירו ומה תעוררו שהשביע הקב"ה את ישראל שלא יקחו לעצמם גאולה לפני זמנו אמרו על קה במדרש שהשביעם בדורו של שמד ופי' המהר"ל מפראג שאף אם יהיו רוצים להמית אותם בעיני קשה לא יהיו יוצאים ולא יהיו משנים בזה ליקח גאולה לפני הזמן עכ"ד— ובבעל עקידה פרשה זו איתא עה"פ נסעה ונלכה ואלכה לנגד וז"ל אין ספק שסוף הסיפור הזה מוכיח ומפרש עד אחרית הימים והוא כשא"ל נסעה ונלכה ואלכה לנגד הראה מדבריו שכבר ה' אפשר שיהי' עניינם על מצב שוה או קרוב אליו וכו' והוא רמו בתשובתו אליו אל פתרון העיקר אשר היו מתרוצצים עליו מבטן אמם ואמר אדוני יודע כי הילדים רכים מאד עדיין לגבי הגעת תכליתם כי גדול הוא ורהוק מהשיג וכו' ואם ידפקום יום אחד למהר את הקץ טרם יחפץ ומתו כל הצאן (ח"ו) וכו' עכ"ל. הרי שזה הכיבוד רצה עוד עשו לכבוד בו את יעקב אבינו שיטיל לעצמו מלוכה ושרות כמו שיש לו לעשו ולא רצה לקבל וכל עוד שהלכו ישראל בדרכו של יעקב אבינו ה' קיום לאומה הישראלית אבל חדשים מקרוב באו בעוה"ר כופרים האמתיים מזרע עמלק הערב רב שמבואר בזה"ק שהע"ר הם מזרע עמלק וישראל נמשכין אחריהם וחלילה חלילה לא יקויים מה שאמר הפסוק ודפקום יום אחד וכו' ובעוה"ר ראינו כבר שאבדנו על ידיהם כמה מיליאנען יהודים מעת שהתחילו לילך בדרך הזה וגם נמשך עוד כן כסדר עד היום. ומי יודע מתי נהי' פטורים כבר מצלה הזאת, מה יהי' התכלית עמנו! אם נניח עצמינו לשטות מהם. נראה לחזק עצמינו לא להביט על שום דבר כי יש לנו התורה הקדושה והתורה"ק מלמדת אותנו כל הדרכים אם רק אין הולכין בדרכים שקרים ואין מגלים פנים בתורה שלא כהלכה.

והנה לכאורה יש להבין דברי המהר"ל הנ"ל שפי' שהשביעו את ישראל שלא יצאו מהגלות והשביע אותם בדורו של שמד והיינו אפילו אם יכפו אותם כמו דורו של שמד ג"כ לא ירצו והוא לכאורה דבר שאינו מובן בשכל אנושי דאפילו אם האוה"ע נותנים מלוכה לישראל ברצונם אבל שיכפו את ישראל עליו ויהרגו אותם אם לא יטלו זה הוא דבר שאין לו שום מציאות כלל וכי איזה טובה יש להם לאוה"ע מזה שיכפו את ישראל עליו והוא דבר שכנגד השכל וקשה מאד לקרבו אל השכל. ובפעם אחר חשבתי שאפשר הפי' הוא שאלו האפיקורסים שיעברו על השבועה ויטלו לעצמם מלוכה קודם הזמן הם יכפו את אחרים שיקחו חלק עמהם ע"ז היו צריכין להשביע את ישראל שהוא ביהרג ואל יעבור ליקח חלק עמהם. אבל עכשיו נראה לפרש יותר פשוט עפי"מ שכתב הרמב"ם ז"ל בספר המורה טעם שהחמירה התורה"ק ואמרה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ופי' דטבע האדם הוא שאם מקבל איזה פרוטה ובאותה שעה יש לו הצלחה בדרכו תולה ההצלחה בפרוטה ההוא ע"כ חיישה התורה שמא באותה זמן שיקבל איזה פרוטה מן הע"ז יהי' לו איזה הצלחה ויתלה ההצלחה

וישלח

רמא

בפרוטה של ע"ז ואז לא יוכלו עוד להפרישו מדרכי ע"ז ע"כ החמירה התורה כ"כ שלא ידבק בידך מאומה מן החרם רק כלה ואבד שלא יהנה ממנה כלל עכת"ד הרמב"ם ז"ל — וזה אפשר גם בענין זה שראו חכמז"ל שהוא מרה כלענה שנופלין עי"ז למינות ואפיקורסות דזה היא אפילו בישראל בני תורה אסור ליקח גאולה קודם הזמן וכש"כ כשהוא ע"י מינים ואפיקורסים וכמו בפרוטה של ע"ז שבא על ידו הצלחה אע"פ שהיא הצלחה מרורה שהוא מהשטן והס"ם ואין לו קיום אעפ"כ כיון שיחשבו עכ"פ שבא על ידו הצלחה החמירה התורה ואמרה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כ"כ בזה יוכלו לחשוב שיכולין ליקח גאולה קודם הזמן ולהנצל עי"ז מתחת ידי האומות וכמו שפיתו את אנשי העולם שע"י שיהי' להם מלוכה יחלש כח האנטיסעמיטיזם וכהנה וכהנה, וקשה מאד להוציא מלבם דבר שהס"ם הכניס בתוכם כבר הגם שהיא שקר מוחלט וממש ההיפך שהיא סכנה היותר גדולה לישראל וא"א שיבוא ממנה שום טובה אע"פ שנדמה להמון העם שהיא טובה — ע"כ כיון שאפשר כזאת שיהי' נדמה לבני אדם שהיא טובה השביעו ע"ז בשבועה חמורה כזו בדורו של שמד כמו שהרבה עיירות נחרבו בעוה"ר ע"י גזירות של שמד שלא רצו ישראל להמיר דתם כ"כ אמרו חכמז"ל שזה הוא ממש כמו שמד שאין שום תירוץ עליה שינצלו עי"ז כ"כ בענין זה הוי כמו שמד ע"כ השביעו את ישראל בדורו של שמד הגם שאין מציאות לדבר שאוה"ע יהיו כופין את ישראל שיהרגו אותם אם לא יטלו המלוכה לעצמם שהוא דבר נגד השכל אעפ"כ השביעו בו כיון שהוא עון חמור כ"כ ליטול גאולה לעצמם רגע אחד לפני הזמן השביעו בדורו של שמד שהוא איסור גדול ממש כמו שמד שאין עלי' שום תירוץ של הצלה וכמו שפי' התרגום יונתן עה"פ השבעתי אתכם בנות ירושלים מה תעורי ומה תועררי את האהבה עד שתחפץ יאמר מלכא משיחא משביע אנא עליכון עמי בית ישראל מה דין אתון מתגררון בעמי ארעא למיפק מן גלותא וכו' ובפרט כשהוא ע"י מסיתים ומדיחים מינים וכופרים ויחשבו ע"ז שהוא איזה גאולה זה הוא מכה אשר לא כתובה בתורה שהשביעו את ישראל שלא יטלו קודם הזמן היינו אפילו יהיו ע"י ישראל בני תורה ע"ז הי' צריך להיות השבועה אבל כשהוא ע"י מינים וכופרים שרואין בחוש שהוא ממש כליון האומה ושימצאו עוד אנשים יהודים שיחשבו עליהם שהם יביאו איזה גאולה לישראל זה מכה אשר לא כתובה בתורה שלא השביעו בתורה את ישראל על גאולה כזו שלא הזהירו רק שלא יטלו לעצמם גאולה אבל שיחשבו כזאת שיוכל להיות גאולה ע"י מינים וכופרים זה לא עלה על הדעת להשביע עליו והוא דבר שבוודאי יהי' בטל ומבוטל שכן מפורש בגמרא דמקודם יהיו כלו המינים והזדים ואח"כ על הצדיקים ולירושלים וכו' ואין צורך לפרוט כל הגמרא שכבר היא ידוע לכל ואין בזה מקום לטעות כלל חוץ ממי שרוצה לשטות עצמו ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ובוזה נבוא אל ביאור הענין מה שהתחלנו בו למה הי' ירא יעקב אבינו כיון שהי' לו הבטחה מהקב"ה אבל האמת הוא שהוא לא הי' ירא בשביל עצמו כלל' כיון שהי' לו ההבטחה רק יראתו הי' בשביל דורות הבאים דהנה איתא בגמרא (ר"ה י"ב ע"ב) עיני ה' אלקיך בה עתים לטובה ועתים לרעה. עתים לטובה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בר"ה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהם להוסיף עליהן א"א שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן בזמנן על הארץ הצריכה להן הכל לפי הארץ. עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל צדיקים גמורין בר"ה ופסקו עליהן גשמים מרובין לסוף חזרו בהם לפחות מהם א"א שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמנן על הארץ שאינה צריכה להן. הרי מזה אע"פ שכל דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר מ"מ יכול לבוא בזמן שאינו צריך או במקום שאין צריכין להן — והנה יעקב אבינו ראה כל דורות העתידים והגם שלא יהי' כליון האומה שעל זה יש הבטחה אבל אעפ"כ חילוק גדול יש באיזה אופן שנשארים שכל הזמן הי' יכול להיות ברחמים וחסדים יותר אם לא הי' הצרה הזאת לא היינו צריכים לסבול כ"כ וגם עכשיו אנו צריכים עוד לרחמים שנוכה אל הישועה דמי יודע מה שממתין עוד עלינו בזמנים אלו וע"כ צריך כל אחד לידע שאין זה דבר פשוט מה שגזרו תענית על שבוע הבאה וליום תפלה צריך לידע שהיא ענין גדול וצריך כל אחד לבכות עצמו באמת לפני השי"ת שצריכים אנו רחמי שמים גדולים כל בני ישראל בכל מקומות מושבותם ובפרט יושבי הארץ הם הראשונים שצריכים רחמים גדולים. ובעוה"ר נתקיים עכשיו מה דאיתא בגמרא (חגיגה ה' ע"א) ר' יוחנן כי מטי להאי קרא בכי והי' כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות מאי רעות וצרות אמר רב רעות שנעשות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא (ופירש"י חמימי לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא הילכך היכא דנשכי' זיבורא ועקרבא נעשות צרות זו לזו דלית לי' תקנתא לא בקרירי דקשה לעקר...)

ולא בחמימי דקשה לזיבורא) כ"כ אנו היום בארצנו הקדושה באיזה דרך שנגקוט הוא סכנה גדולה שחלילה אם אוה"ע ינצחו הוא סכנה להכלל ישראל שהם שם וחלילה אם הכופרים ינצחו או הסכנה יותר גדולה דמי יודע מה יבוא עוד אחריו דמי שמאמין בהשי"ת ובתורתו הקדושה יודע שכל פסיעה ופסיעה היא באיסור וכמו שאמר משה רבינו לישראל למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלה ופי' האבן עזרא שכל העברת פי ה' לא תצלה — וחזן מזה סכנת הנפש שנתרומם עי"ז כבוד המינים במה שבוחנים את אלקים והוא גדול יותר כמו שאמרו חכמז"ל גדול המחטיא את חבריו "יותר" מן ההרגו שהוא גרוע יותר ואין לנו רק עצה אחד שנזכה מיד לביאת המשיח והוא יבוא ויבטל אותם כעפרא דארעא דכיון שיהי' עי"י מלך המשיח וודאי שיהי' ברחמים וחסדים נפלה נא בידי ה' ובידי אדם אל אפולה ועצה אחרת אין לנו לזיבורא ועקרבא שאין טוב שום דרך משני הדרכים שהם מצירות זו לזו, שדרך הזה הוא צרה גדולה וגם דרך האחרת כנ"ל ואין לנו עצה אחרת רק בין תנור לכרים לבכות להשי"ת שיזרח קצת אמונה בלבבות בני"י והבוכ"ע הוא כל יכל ובידו הישועה שהוא גדול העצה ורב העלילה ואנו לא נחשוב שום פלאן ועצה רק לבקש מהשי"ת אחר שהרשעים הללו תפסו לעצמם את כסא המלוכה והביאו אסון נורא על הכלל ישראל שכופרים כאילו יטלו לעצמם דבר זה בחוצפה גדולה כ"כ נגד השי"ת ונגד תורתו הקדשה והם מכעיסים כסדר במעשיהם את הקב"ה — והפסוק אומר בגוי נבל אכעיסם ופי' רש"י והוא מספרי אלו המינים שנאמר אמר נבל בלבו אין אלקים א"כ זה כבר מבואר בתורה שהמינים יעשו צרות לישראל אבל זה שגם יהודים כשרים יסייעו להם זה היא מכה אשר לא כתובה בתורה ומקור הדבר הוא ממה שאבדה חכמת חכמיו שנשכח לגמרי דברי הצדיקים הקודמים והולכינן אחר ההתחדשות! נשארנו ערום ויחף המה הלכו למנוחות הצדיקים קדושי עליונים עברו ואין לנו עוזר ומרחם מי ירפא לך ומי יחמול עליך ירושלים שאין מי שירחם על דמם של ישראל ועל נפשות ישראל בעוה"ר!

והנה אמרתי (בפרשת לך) על מה שאמר הפסוק מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת ה' גם שניהם דלכאורה קשה אומרו גם שניהם שהוא מיותר, וכעין זה מצינו בפסוק לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה"א כי תועבת ה"א גם שניהם ועי"ז דרשו בגמרא (ב"ק ס"ה ע"ב) גם לרבות את שינוייהם חטים ועשאן סולת זתים ועשאן שמן אע"פ ששינה הדבר מכמות שהי' אע"כ תועבה היא. כ"כ בזה לפעמים נמצא אחד שבוש לומר בפירוש שהדין הוא עם הרשע ונגד הצדיק ואינו אומרו בפירוש רק בשינויים שאומר דיבורים כאילו שמצדיק את השיטה של הרשעים וממילא נשמע מדבריו שהדין הוא עם הרשעים וכל הצדיקים טעו לפי דבריו ח"ו וז"פ גם שניהם שמשנה לשונו ואינו אומר בפירוש רק אומר בלשון כזה או לשון כזה ולא אאריך לפרט שינוי הלשונות שאומרים מינים ממינים שונים ועל כולם אמר הפסוק תועבת ה' גם שניהם. וזה הי' יראת יעקב אבינו על דורות העתידים שידע שישארו ישראל תמיד אבל באיזה אופן ישארו מזה הי' ירא וכמו שאמרו בגמרא ר"ה הנ"ל אצל הגשמים שאע"פ שנגזר הגזירה יכולים להורידן בכמה אופנים ע"כ בקש יעקב אבינו ואתה אמרת היטב איטב עמך כפל לשונו שיהי' ההשארה באופן טוב שיש כמה בחינוכו בזה וכמו שרואין שנשארו עוד מישראל אבל באיזה פנים הוא שהמצב היא כמעט במדרגת שכחת התורה ח"ו בעוה"ר — ע"כ אמר תורה שאתה עתיד ליתן בהר סיני מי יקרא בה דזה ידע בוודאי שישאר מבניו מי שיקבל את התורה דאם לא קבלת התורה הוי חורבן העולם ועל זה יש הבטחה מהקב"ה אלא בקשתו הי' שראה שיבוא דור כזה שיהי' שכחג התורה שלא ימצאו הלכה ברורה במקום אחד ויגלו פנים בתורה שלא כהלכה ולא יהי' עוז אותו תורה שניתנה בסיני רק תורה חדשה ומה"ט התחילו במשנה לומר משה קיבל תורה מסיני כדי לידע שהכל הוא בקבלה מסיני וכל מה שהצדיקים הקודמים אמרו הכל הי' מקובל איש מפי איש עד משה רבינו ואח"כ יבוא דור חדש שלא יביטו כלל על השיטה הישינה שהוא מסיני רק יבחרו לעצמם שיטה חדשה לא זה שקיבלו בסיני רק היא תורה חדשה ע"כ אמר תורה שאתה עתיד ליתן על "הר סיני" מי יקרא בה שכל מה שנכתב בתורה הישינה מניחין אותה ואין משגיחין עוד בה משכחת התורה כזה הי' ירא יעקב אבינו מאד ורצה להמתיק שלא יהי' הדור כ"כ בבחינה זו לגמרי.

והנה האוהחה"ק פי' (בפ' תבוא) עה"פ ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך וז"ל יתבאר ע"ד אומרים ז"ל כי האדון אלקי ישראל מדותיו רחמים על הדופק על רחמיו ימלא ה' משאלותיו להריק עליו טובה כאשר יחפוץ אלא שבהגעת הטוב ההוא למטה ישפטו סנהדרין

וישלה

רמג

מעלה אם ראוי אם אינו ראוי לא יגיעו לז"א והשיגך הברכות שזה היא עיקר ההבטחה שלא יתעכבו בבתי דינים שלמטה עכ"ל— וזה אפשר כוונת הפסוק ואתה אמרת הטיב איטיב עמך שהקב"ה אמר לו רק ברכות ובקשתו הי' שישארו ישראל בדיבורו של הקב"ה במה שהבטיח ולא יתעכבו בבתי הדינים שלמטה בדמקום שאין דין למטה חלילה יש דין למעלה— וזה אפשר כוונת המדרש אם יהרוג אחינו שבדרום וכו' דאיתא בגמרא הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפון וסימנך מגורה בדרום שלחן בצפון דאותם הצדיקים שיש להם החכמה אמיתית השפעתם היא מהדרום. וז"ש אם יהרוג אחינו שבדרום אנשי חכמה נאספו שאבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתיר היינו שהצדיקים יסתלקו עכ"פ ישארו אחינו שבגולה היינו אותם שמקבלים על עצמם עול הגלות ואין מבקשין לעצמם גאולה לפני זמנו רק בוטחין בהשי"ת שהוא יגאול את ישראל ע"כ התפלל והי' המחנה הנשאר קאי על אחינו שבגולה שאין הולכין בהתחכמות רק סומכין עצמם על מה שמקובל מהצדיקים הקודמים וכמו שאני רגיל לומר המדרש (שבפ' בא) שהגאולה העתידה יהי' בשכר נטרונא ששומרין הזמן שיבוא מהקב"ה וזה כוונה באומרו אחינו שבגולה אותם שמקבלין עליהם עול הגלות. והנה הרשב"ם פי' עה"פ באנו אל אחיך אל עשו ומצאת חן בעיניו כאשר אמרת וגם הנה והוא מתוך ששמח בביאתך ובאהבתך אותך הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו לכבודך— דזה הי' יראת יעקב מה שעשו בא אצלו נראה כאוהבו ובדרך הזה הולך גם הבאר מים חיים רק קצת באופן אחר וזה הי' יראתו אם יבוא עשו דהכוונה הוא על הס"ם שרו של עשו ואין הכוונה שיבוא לקרוג רק יבוא ויתערב עמהם כמ"ש ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם וכמו שהוא היום שישראל הם ככל הגוים מדינה כגוים ובדתות של גוים ויביא אצלם כפירה ל"ע שהוא יותר גרוע מן ההרג וז"פ אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו במכה אשר לא כתובה בתורה והיא כפירה הזו שאבדה חכמת חכמיו— התפלל יעקב אבינו והי' המחנה הנשאר לשארית נחלתו היינו המחנה הזו שהם נשברים לשברי שברים והלכות נשברים ומשימין עצמן כשיריים וכמו שאיתא בגמרא (ר"ה י"ז) לשארית נחלתו אר"א ב"ר חנינא וכו' למי שמשים עצמו כשיריים שרואין עצמן נשאר בדור הזה מדורות הקודמים שהיו מלאים תורה ומלאים יראת שמים ומלא אהבת ה' והיו דבוקים בהשי"ת ובתורתו הקדושה ע"כ התפלל והי' המחנה הנשאר לפליטה אלו אחינו שבגולה. ובוזה יתפרש מה ששלח לו לעשו תרי"ג מצות שמרתי כוונתו שלא יירא עשו שיעקב ילחום עמו כי תרי"ג מצות שמרתי ויהודי שומר תורה ומצות אינו לוחם עם אומות העולם קודם בוא הזמן וכמ"ש הבעל הטורים ואחר עד עת"ה כנ"ל ע"כ אין לך לירא ממני שאלחום עמך כי תרי"ג מצות שמרתי ואני יודע שאסור ללחום בלי רשות.

היוצא לנו מזה שנוכה שתפלתו של יעקב אבינו יאיר לנו ונזכה שאלו מעט מישראל שנשארו שהוא באמת שיריים פחות מחציו שיעקב אבינו ברוח קדשו ראה הכל וכמו שמבואר במדרש שיעקב אבינו מסר לכל השבטים מה שיארע עמו עד ביאת המשיח. השי"ת יעזור שנוכה לקבל ברכתו של יעקב אבינו ונזכה לילך בדרך האמת. ונזכה לפשפש במעשינו ולתקן הכל מה שפגמנו בעוד שיש זמן ונזכה להיות דבוק בדרך האמת ולא נוז מהאמונה השלימה בהשי"ת ובתורתו הקדושה. והבוכ"ע יעזור לנו שנהי' ניצולים מכל הדרכים אלו ולהיות דבוק באמת באמונה הטהורה ולא נניח לפתות עצמינו משום דבר בעולם. השי"ת יציל אותנו מכל צרה וצוקה ונעזור רחמיו וחסדיו המרובים וירחם השי"ת על נפשות ישראל וגופים כל ישראל. ונזכה במהרה לקבל פני משיח צדקינו בנחת ובשמחה בקדושה ובטהרה. ונזכה לראות כלנו יחד בישועות כל ישראל ושמחתן ובהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א